

391 BERTELSENS 9. APRIL 1940

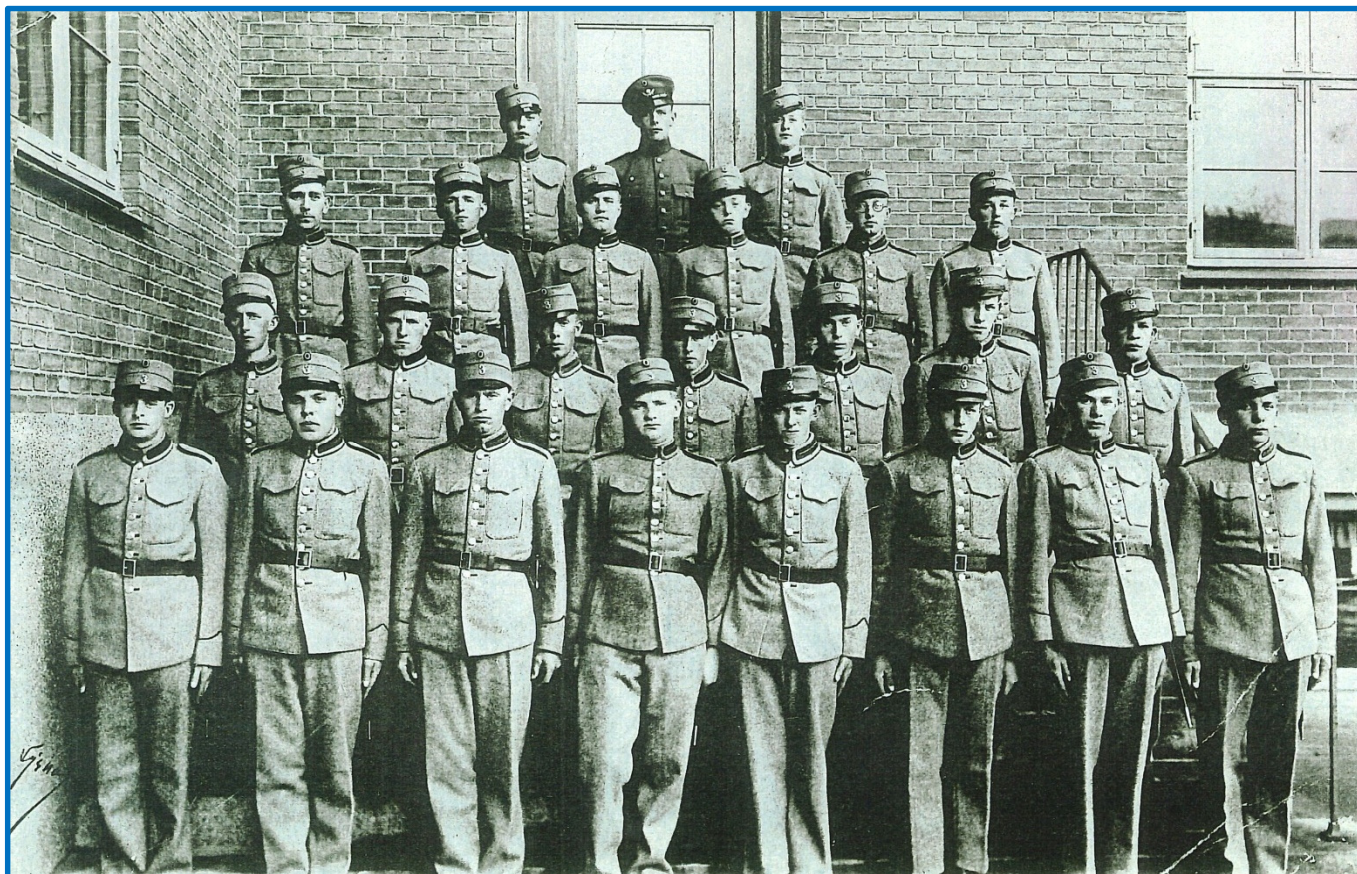
Tekst: Bertel Bertelsen Billeder: Frank Hansen

Der er jo i tidens løb skrevet mangt og meget om den 9. april, så det vil ikke være muligt for mig at kunne fortælle noget nyt herom, så mit lille indlæg her vil kun dreje sig om mine personlige oplevelser, som jeg havde sammen med mine soldaterkammerater. Det drejer sig specielt om den kanongruppe, der havde taget stilling på hjørnet af Hertug Hansgade og landevejen der fører sydpå mod grænsen, og man kunne vel spørge om denne stilling var særlig heldig valgt, og det var den ikke, idet vi som baggrund havde den hvidkalkede mur ved Hertug Hans Hospital, men det var her fra, vi havde det største skudfelt.

Situationen på kasernen var den, at vi havde haft en del alarmering i foråret 1940, dog uden den helt store dramatik, men i dagene op mod den 9. april stod det mere og mere klart for os, at noget alvorligt var under opsejling. Den 7. april traf jeg min onkel, der var på vej til Kolding efter et besøg i Tyskland, og han havde fortalt mig, at han havde passeret kæmpemæssige troppeenheder, der var på vej mod grænsen.

Den 8. april blev garnisonen sat i alarmberedskab og mandskabet gik i gang med at pakke vor udrustning. Vi fik skarp ammunition udleveret, og som vor premierløjtnant Ovesen udtrykte det: "De får nu udleveret ammunition til 40 personer", det ville sige 40 skarpe skud til hver mand. Herudover blev vore 37 mm. svenske Bofors kanoner gjort kampklare, lige som alle de andre kampenheder på kasernen skulle pakke udrustning.

Blev sammen med 3 soldaterkammerater beordret til at køre en ladning skyttegravsudstyr ud til kasernens eksercerplads, kørte løbsk og smadrede en postbil, derfor havde kornet Vesterby en meget kort kappe, det var min idet vi byttede, da min var revet i stykker under aflæggelse af rapport til vor kommandoofficiant Jacobsen.

Bertelsens soldaterfoto. Bertelsen står i anden række fra oven som nr. 3 fra højre. Øverst i centrum står O. P. Kure, som senere meldte sig til tjeneste i Frikorps Danmark

Bertelsens kanongruppe. Bertelsen selv ses stående bagerst. Billedet taget kort før d. 9. april

D. 9. april tidligt om morgenen på hjørnet af Sønderbro og Hertug Hans Gade i Haderslev

Der blev endvidere etableret dobbeltvagt ved alle vigtige punkter bl.a. ved Ammunitionsdepotet, hvor jeg kom som vagt sammen med en kammerat 305 Hansen, og det blev den sidste vagt, vi to havde sammen. Da vi blev afløst på vagten fik vi ordre til at gå på vor belægningsstue, vi skulle beholde tøjet på, så vi var klar til udrykning, og efter en urolig nat, hvor vi fik ikke meget søvn i øjnene, blev vi alarmeret med: *"Fjenden har overskredet grænsen – træd an i kasernegården"*. Det tog selvsagt ikke mange minutter før vi trådte an ved vore kanoner, og da de jo var pakkede og gjort klar, fik min gruppe ordre til at rykke ned til porten ud til Gammelting og pansersikre kasernen mod syd. Da alt mandskab fra 3. Bataillon 5. Kompagni og 3. Bataillon 4. Kompagni var klar, blev vi beordret til at rykke mod syd ned til vandlinjen ved Sønderbro, hvor der blev etableret en vejspærring ved hjælp af nogle mergeltipvogne. Min gruppe under kommando af kornet Frode Vesterby gik som før sagt i stilling ved gavlen til Hertug Hans Hospital, hvor vi havde et ret langt skudfelt mod syd. Vi ville gerne have været længere syd på af landevejen mod Åbenrå, hvor der var mulighed for at fælde vejtræer, der kunne danne vejspærring, men vi skulle holde den stilling, der var blevet udpeget. Ved selve vejspærringen var 3. Bataillon 5. Kompagni og 3. Bataillon 4. Kompagni gået i stilling med 20 mm. maskinkanoner. 8. Artilleriafdeling, der også var indkvarteret på kasernen, havde fået ordre til at rykke nordpå til udkanten af Vesterskov, og tage stilling til beskydning af fjendtlige styrker, men de fik senere ordre til at rykke længere mod nord og gå i stilling ved Vejleådal, og her tage kampen op mod tyskerne.

Da alarmeringen lød var klokken omkring 4.30, og der var ikke tid til at få morgenmad, men vi fik lov til at drikke kaffe hos en af gadens beboere, der ville give os morgenmad. Min gruppe blev inviteret ind hos slagtemester Haahr, hvor vi fik et dejligt morgenmåltid, og her fik vi lidt tid til at tale om, hvad der ventede os. Vi kunne høre, at der var en del uro nede i gaden, så vi greb vore hjelme og styrtede ned til vor kanon, og det vidste sig at det var vore styrker sydfra, der rykkede mod nord mod Vejle, for at gå i stilling der.

Vi fik talt med dem og fik at vide, at der havde været kæmpet mange steder sydpå bl.a. ved Hokkerup – Bredevad – Abild – Sølvsted og Åbenrå, og at der var faldet en del danske soldater, men at tyskerne havde haft svære tab, og at de knap nok var kommet igennem nede ved vejspærringen før en sergent ved haderslevstyrkerne, der havde været sendt sydpå på motorcykel, kom tilbage fra sin rekognoscering gjorde stop ved vor kanon og fortalte, at tyskerne var lige i hælene på ham, og at han var blevet beskudt.

Kornet Vesterby kommanderede os på vore pladser ved kanonen klar til kamp, og næsten samtidig gav han os ordre til at fyre på en kampvogn, der var dukket op, og som havde taget os under kraftig beskydning, og han blev selv ramt af den første byge fra kampvognens maskingeværer, og han var blevet dødelig såret, men var dog i stand til at krybe i dækning i ejendommen, der lå på det modsatte hjørne.

Vi fik ram på kampvognen og gjort den tavs, men andre var i mellemtiden dukket op og skød på os med alt hvad de havde af maskingeværer. Vi fik dog ram på endnu én, men vi lå i en forfærdelig skudregn, det var næsten som at være under et bliktag i haglvejr. 313 blev ramt i benet og projektilet brækkede hans ben, og samtidig blev han ramt i højre skulder og lår, og vi fik ham til at kravle i dækning. Ved det sidste skud var jeg faldet ned af lavetbenene og blev samtidig ramt i højre fod, af en kugle, der gik igennem foden, og jeg var kun lige kommet på plads igen, da der gik en kugle igennem min feltflaske. Det så ejendommelig ud, da vandet fossede ud af de to huller den havde frembragt. 305 Hansen var blevet lettere såret, men blev i det samme ramt af endnu en kugle og så afgav han igen skud og ramte larvebåndene på en kampvogn, der var blevet ret generende for os, men den blev bragt til tavshed. I det samme blev 308 ramt i venstre arm og i højre øje, antagelig af splinter fra skjoldet på kanonen, det så grimt ud, og vi råbte til ham om at søge dækning, han var næsten blindet og var helt ukampdygtig, og i det samme blev 305 ramt af en byge, der flåede hans underliv op, og han faldt ned af lavetbenene og fik sig bragt i dækning.

Jeg var ved at lade kanonen, da der lød et højt brag, og det vidste sig at det var en kugle der var gået igennem skjoldet på kanonen og havde revet et stort hul lige der, hvor mit hoved havde været hvis ikke jeg netop da havde været nede for at hente en granat. Ilden fra de tyske kampvogne var nu blevet tættere og der gik en kugle igennem mit højre lår, og en anden flåede min hånd op, og jeg forsøgte nu at komme over i den anden side af kanonen for at komme til at afgive skud, men det var umuligt, jeg var jo efterhånden blevet alene, og da jeg i det samme blev ramt i højre albue, der knuste ledet, var jeg afskåret for at komme i dækning, og en 20 mm. granat der ramte mig i højre skulder satte yderligere et stop for at komme på skud, så jeg begyndte at kigge mig lidt omkring og opdagede i det samme en lille modbydelig tingest, der sendte en stikflamme ud, den fik jeg dog sparket væk, det vidste sig dog at det bare var et ganske uskadeligt lyssporprojektil.

Ilden var stadig meget kraftig, og jeg kiggede ud under kanonens skjold, og så at en kampvogn kom kørende ned mod kanonen vildt skydende, og jeg blev med rædsel klar over at den vilde tromle kanonen ned. Jeg må indrømme at jeg blev bange, for nu syntes jeg at jeg trods alt var sluppet nådigt fra hele bataljen, men endnu engang var jeg meget heldig, idet kampvognen i samme øjeblik den ramte kanonløbet drejede af i en skarp vinkel og faktisk løftede kanonen op over mig, men kampvognen var dog så tæt på at den strejfede min arm, der i forvejen var knust. I set samme var jeg omringet af tyske soldater der pegede på mig med deres maskingeværer, men de blev dog hurtig klar over at mig fik de ikke ret meget vrøvl med mere, så de råbte på sanitetssoldater der kunne tage sig af mig, men jeg fik hjælp af nogle danskere, der bar mig over i bygningen lige overfor hvor kamphandlingen havde fundet sted og hvor mine soldaterkammerater var blevet indlagt. Da kanonen var blevet nedkæmpet, fortsatte de tyske tropper ned mod vejspærringen som de beskød meget kraftig, og 108 Hansen, der var skytte ved en 20 mm. kanon blev dræbt og korporal Krogh blev såret under et forsøg på at bringe en såret soldat i dækning.

Kampen var meget kort men meget heftig, og der var 100 % tab at notere, 2 dræbte og 3 sårede, men jeg syntes at vi trods alt havde opnået gode resultater. På Nordisk Trikotagefabriks kontor, hvor i forvejen kornet Frode Vesterby, 305 Hansen, 318 Bonde var blevet bragt ind, herskede der en meget trykket stemning, men vi blev klar over at kornet Vesterby allerede var død, og det stod meget slemt til med 305 Hansen, der stammede fra Kerteminde, og 308 Bonde havde det også meget svært, han var bange for at have mistet synet, men vi talte dog sammen og glædede os over, at vi havde fået 3 kampvogne gjort uskadelige, men vi kunne nu høre ambulancerne komme og jeg bad dem tage 305 og kornet Vesterby først og dernæst 308 Bonde, de var jo trods alt mere medtaget end jeg var, men det varede dog ikke længe før også jeg blev kørt til Amtssygehuset, og herude erfarede jeg at Frode Vesterby var død ved ankomsten og at 305 Hansen døde kort efter indlæggelsen.

313 Hansen fra Odense, 310 Hansen fra Svendborg, der var blevet såret nede ved vejspærringen, 308 Bonde fra Vester Hæsinge på Fyn og mig selv, som hunden sagde, blev indlagt på en stue for os selv, og

jeg kan ikke undlade at nævne den ualmindelige store opmærksomhed vi var genstand for fra Haderslevs borgers side, det var meget rørende, og jeg er dem den dag i dag stor tak skyldig, det var med til at give os livsmodet tilbage, for nægtes skal det ikke, at vi så fremtiden i møde med bange anelser.

Det videre forløb af besættelsen af Haderslev by fortsatte med at tyskerne kørte videre mod kasernen, hvor det kom til skudveksling på Gammelting og ved den sydlige port ind til kasernen, og her mistede 780 N. Møller Schmidt livet på ganske meningsløs måde, idet han var sendt på udkigspost på et af tårnene på kasernebygningen, og her blev han dræbt, det kunne i det mindste være undgået.

Det kendte foto af Bertelsens kanon efter mødet med de tyske tropper

TH: Bertelsen siddende på sin kanon ved et besøg på Tøjhuset i København tilbage i 1995

Tabene i Haderslev kom til at se således ud:

780 Møller Schmidt skudt på sin post på kasernen.

108 Hansen faldt ved sin maskinkanon ved vejspærringen på Sønderbro, kornet Frode Vesterby faldet ved sin kanon på hjørnet af Hertug Hansgade

305 Hansen faldet ved sin kanon samme sted.

Herudover fem sårede:

Korporal Krogh såret ved vejspærringen på Sønderbro.

310 Hansen såret samme sted.

313 Hansen såret ved kanonen.

308 Bonde såret samme sted og endelig undertegnede.

Det kunne måske være på sin plads at fortælle hvad den tyske besættelsesmagts Overkommando havde at sige om besættelsen af Danmark.

Fra Overkommandoen forelå følgende:

For at imødegå det igangværende britiske angreb af Danmarks og Norges neutralitet har den tyske værnemagt overtaget den væbnede beskyttelse af disse stater.

I den anledning er i dag til morgen stærke tyske kræfter af alle værnemagts grene rykket ind i, henholdsvis landsat i, begge lande. Til beskyttelse af disse operationer er udlagt omfattende minespærringer.

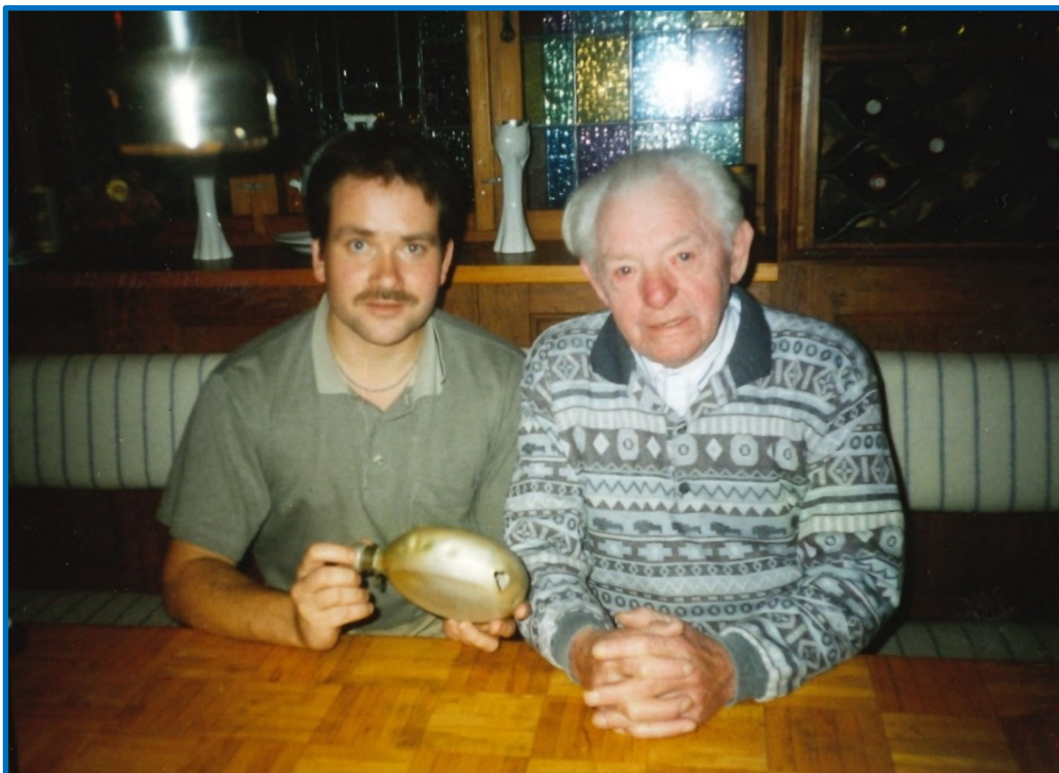
Videre om Danmark den 10. april: Motoriserede tropper og panserafdelinger under kommando af flyvergeneral Kaupisch overskred om morgenen den 9. april den dansk-tyske grænse og besatte under hurtig fremrykning over Åbenrå og Esbjerg planmæssigt Jylland. Enkelte steder kom det, på grund af svigtende befalingsoverbringelse til de danske tropper, til kortvarige fægtninger, der afsluttes ved at de danske førere blev underrettet om deres regerings forholdsordre til ikke at yde modstand. Samtidig med besættelsen af Jylland, landsattes under samvirke af hær, krigsmarine og luftvåben, tyske tropper i Middelfart, i Korsør og Nyborg og Gedser til besættelse af øerne. København blev allerede i den tidlige morgen besat uden kampe. Luftvåbenet opklarede hele dagen over Danmark og sikrede fremrykningen.

Kampflyvere sikrede vore foretagender ved overvågning af Danmark og Norges vestkyst, såvel som det tyske hjemland.

Endelig meddeler den tyske værnemagts overkommando den 11. april: Om eftermiddagen den 10. april er tyske tropper, uden at det kommer til kamphandlinger, landsat på Bornholm.

Lad mig slutte med et citat: Chefen for Generalkommandoen, - Generalløjtnant William Wain Prior udsendte den 12. april 1940 i sin dagsbefaling til hærens befalingsmænd og menige: *"Jeg udtaler herved overfor Hærens Afdelinger min dybeste Tak og uforbeholdne Anerkendelse af deres Holdning og hele Forhold under de sidste Dages Begivenheder. Jeg ønsker at fremhæve, at ingen indenfor Hærens Rækker har svigtet sin Pligt mod Konge og Fædreland. Enhver Befaling er blevet efterkommet, i flere Tilfælde med Livet som Indsats. Jeg føler mig overbevist om, at enhver dansk Mand og Kvinde vil forstaa at vurdere den Loyalitet, hvormed I på Regeringens Bud under vanskelige Forhold har ydet Modstand og derefter indstillet Kampen, da dette blev krævet. I kan alle som een med oprejst Pande se enhver i Øjnene i Bevidstheden om at have gjort jeres Pligt. De Ofre i Blod, der er ydet, har ikke været forgæves. De har vist for alle, at den enkelte var rede til at ofre sig for sit Land, og at Afdelingerne har gjort deres Pligt som gode, danske Afdelinger. I Mindet om disse danske Soldater, hvem det var blevet forundt at ofre Livet for Kongen og Folk, vil vi sætte vor Lid til en lysere Fremtid".*

W.W. Prior

Frank Hansen og Bertel Bertelsen. Frank siddende med Bertelsens feltflaske, som blev gennemskudt af et tysk projektil under kampene d. 9. april.

Bertelsen døde d. 4. maj 2007 - æret være hans minde!